

LINGUAXE LITERARIA. CARACTERÍSTICAS

1. A linguaxe literaria

1.1 Literatura: arte con palabras

A música sèrvese dos sons e a pintura sèrvese da liña e da cor; a literatura, en cambio, sèrvese da palabra como principal medio de expresión. Xa que logo, podemos definir a literatura como a arte da palabra.

Agora ben, a palabra non é soamente a base da literatura, senón que é, ante todo, a base de comunicacións de carácter non literario. Daquela, como poderemos saber cando a palabra se converte en literatura? Que é o que permite distinguir entre o literario e o non literario?

1.2 Linguaxe literaria e linguaxe non literaria

Na fala cotiá ou nas comunicacións de carácter científico, administrativo ou comercial, por exemplo, predomina a finalidade práctica: trátase de transmitir uns contidos e a forma non interesa máis ca na medida en que reflicte con exactitude e corrección eses contidos. O emisor ten, na maioría destes casos, unha intención informativa ou persuasiva e emprega unha linguaxe que chamamos linguaxe discursiva.

Polo contrario, nunha cantiga, nun conto, nun poema, nunha novela ou nunha obra teatral, predomina unha finalidade estética: a forma interesa tanto ou máis cós contidos que se pretende transmitir. O emisor guíase nestes casos por unha intención estética -crear beleza mediante o uso da lingua- e emprega unha linguaxe que chamamos linguaxe literaria.

Comparemos dúas descricións sobre un mesmo obxecto: a cidade de Aviñón. A primeira está realizada nunha linguaxe discursiva, e nela predomina unha actitude informativa; a segunda está composta nunha linguaxe literaria, e nela predomina unha función estética:

Aviñón, segundo un dicionario enciclopédico:

Cidade de Francia, capital do departamento de Vaucluse, no SE do país, á beira do Ródano. Alberga industrias químicas, metálicas, papeleiras e alimentarias. Foi residencia dos papas entre os anos 1309 e 1378, durante o chamado desterro de Aviñón e o cisma de Occidente. Conserva as murallas medievais, a catedral e o palacio papal.

Aviñón, segundo Álvaro Cunqueiro:

Cidade dos Papas, na Francia. É famosa pola súa ponte. Alí bébese o viño que chaman Chateaufort-du-Pape; bebelo en outono é como poñer un garbancillo forrado de plumón de rula.

1.3 Características da linguaxe literaria

A linguaxe literaria caracterízase e distínguese da linguaxe discursiva polos seguintes trazos básicos:

•A selección dos significantes en función das impresións e dos sentimentos que se queren despertar no receptor. Tal selección permite que os textos literarios non soamente transmitan unha información, senón que, ademais, provoquen no receptor determinadas impresións ou esperen nel certos sentimentos: rapidez, lentitude, monotonía, ritmo; serenidade, equilibrio, inquietude, angustia, etc.

•O emprego sistemático de recursos estilísticos que teñen por obxecto realzar os significantes, engadir elementos significativos novos e darlle maior expresividade á mensaxe.

Ambos os trazos -selección dos significantes e emprego sistemático de recursos estilísticos- tenden a potenciar o valor suxestivo da palabra, é dicir, o significado connotativo, aínda en prexuízo do significado obxectivo ou significado denotativo.

Así pois, na linguaxe literaria predomina a connotación, os valores expresivos das palabras, tal como podemos comprobar no texto de Cunqueiro sobre Aviñón. En cambio, na linguaxe discursiva, as palabras elíxense atendendo sobre todo ao seu significado denotativo ou obxectivo, como vemos no artigo de Aviñón do dicionario enciclopédico.

1.4 Formas da linguaxe literaria

Un texto de carácter literario pode estruturarse en prosa ou en verso.

• Os elementos que compoñen unha mensaxe en prosa -pausas, número de sílabas de cada grupo fónico, posición dos acentos no interior de tales grupos fónicos, sons, esquemas oracionais, ideas, etc.- distribúense de forma irregular, non están sometidos a un ritmo especial:

O señor Merlín, asegún se sabe polas historias, era fillo de solteira e de nación allea, e veu herdado para Miranda por unha tía segunda por parte de nai; pero facía disto tanto tempo que ninguén se lembraba do feito. Só unha vella camareira de Quintas facía algo de memoria de que, sendo nena, levárona ó enterro dunha señora a Miranda, e tralo crego de Reigosa, que cantaba moi ben, ía don Merlín vestido de negro, agás unha gran bufanda colorada, e xa daquela tiña mi amo a barba branca.

A. Cunqueiro

• Os elementos que compoñen unha mensaxe en verso distribúense total ou parcialmente de forma regular, de xeito que se repiten creando un ritmo que percibimos ao escoitar a mensaxe. É ese ritmo o que caracteriza toda mensaxe composta en verso; ao escribila, facémolo adoptando a especial disposición en liñas partidas propia das mensaxes en verso:

*Montouto, montaña fría:
a auguiña que nela nace
¡que boas rapazas cría!*

A. Noriega Varela

2. Recursos estilísticos

Alguns recursos estilísticos non supoñen unha alteración lingüística, senón que funcionan a nivel lóxico ou de pensamento. Por este motivo, estudarémolos como recursos de carácter lóxico.

Outros recursos, en cambio, teñen carácter lingüístico: hainos que afectan á forma das palabras ou á construción dos enunciados e hainos que afectan aos significados das palabras ou do texto. Por iso, estudarémolos atendendo aos tres niveis que existen no estudio da lingua: nivel fónico, nivel gramatical e nivel semántico.

2.1. Recursos de carácter lóxico

• **Hipérbole.** Consiste nunha esaxeración que obedece a unha finalidade emocional ou burlesca.

Cantaban tódalas aves do mundo na ramallosa florida, cada unha na súa torda e todas no latín que non se deprende.

Méndez Ferrín

• **Prosopopea.** Consiste en atribuír a seres inanimados calidades propias dos seres animados, ou atribuír a seres animados calidades propias do home. Neste último caso denomínase tamén personificación.

A vendima aturuxaba no val do Avia. R. Otero Pedrayo

• **Antítese.** Consiste en contrastar dúas realidades co fin de realzalas.

*Maio longo..., maio longo
todo cuberto de rosas,
para algúns telas de morte,
para outros telas de vodas.
Rosalía de Castro*

• **Paradoxo.** Consiste na aparente contradición lóxica entre dúas ideas ou sentimentos.

*Algúns ricos entérranse ó pobre,
e algúns pobres ó grande se enterran
Rosalía de Castro*

• **Ironía.** Consiste en expresar o contrario do que se di ou en admitir como certa unha proposición falsa con intención burlesca.

*Ós homes quérolles ben:
allalos e pementalos
e frixilos na sartén
Popular*

Cando a ironía é cruel e ofensiva denomínase sarcasmo.

•**Gradación.** Consiste na enumeración de emocións ou de conceptos nunha orde progresiva. Tamén recibe o nome de **clímax**.

*Van pensando mil cousas femíneas,
molentes e infames.
E. Pondal*

•**Comparación.** Consiste na presentación de dúas realidades, entre as que se establece unha relación de semellanza ou de diferenza.

*O vento do Norte, frío e seco coma unha coitela.
X. L. Méndez Ferrín*

2.2. Recursos de carácter fónico

•**Paronomasia.** Consiste en contraponer palabras que teñen significados distintos, pero sons semellantes.

*¡Vou morrer e non vén o meu ben!
M. Curros Enríquez*

•**Aliteración.** Consiste na repetición de sons co fin de provocar certos efectos ou de imitar algún son da natureza. Así, nestes versos rosalianos, a reiteración da consoante <s> lembra o bisbar dos rezos en voz baixa nunha igrexa.

*Coma fantasmas cruzan as naves
Silbando salves e padrenuestros
vellos e vellas que a Dios lle piden
El tan so sabe cáles remedios.
Rosalía de Castro*

•**Onomatopea.** Consiste na imitación de sons ou ruídos. Con frecuencia, a onomatopea conséguese mediante a repetición de sons, é dicir, por medio dunha aliteración.

*As ponlas do souto facían cra cra.
R. Otero Pedrayo*

2.3. Recursos de carácter gramatical

•**Epíteto.** É un adxectivo que ten unha función estilística, xa que remarca unha calidade inherente do substantivo ao cal acompaña. É dicir, é unha característica que lle é propia sempre ao substantivo do que se fala.

A dama que ía no branco cabalo (...)

Álvaro Cunqueiro

•**Anáfora.** Consiste na repetición dunha ou de varias palabras ao comezo de varios versos ou de varios enunciados.

*por ollos ten dous luceiros,
por dentes, pelras dos mares,
por greñas, raios solares,
por risa... un amanecer.*

M. Curros Enríquez

•**Reduplicación.** Consiste na repetición contigua de elementos.

Subo enriba dos outeiros

Lixeiriña, lixeiriña...

Rosalía de Castro

• **Asíndeto.** Consiste na supresión de conxuncións. Con este procedemento, o enunciado adquire rapidez e viveza.

Entrou o tío, fatelo negro, tempas afundidas, mans cruzadas sobre o paraugas, consellos, lembranzas, a dureza da vida e un programa de humildade.

R. Otero Pedrayo

•**Polisíndeto.** Consiste no uso expresivo da conxunción entre todos os elementos dunha coordinación. Dálle lentitude ó enunciado.

*Cantádeme un maio
sin bruxas nin demos;
un maio sin segas,
usuras nin preitos,
sin quintas, nin portas,
nin foros, nin cregos.*

M. Curros Enríquez

•**Hipérbato.** Consiste na alteración da orde normal das palabras no enunciado. É un recurso moi empregado por poetas latinizantes, como Pondal.

Do alegre maio unha alborada fresca.
Rosalía de Castro

2.4. Recursos de carácter semántico

•**Metonimia.** Consiste en designar un concepto ou un obxecto cunha palabra que garda con el unha relación de causa ou efecto, de continente a contido, de lugar de procedencia á cousa que de alí procede, etc.

Fun ó Ribeiro por viño
e emborrachoume unha nena.
Non quero máis do ribeiro
que inda me doe a cabeza.
Popular

•**Sinécdoque.** Consiste en designar unha parte dunha persoa ou obxecto co nome do todo, ou viceversa. En realidade, a sinécdoque é un tipo de metonimia.

•**Metáfora.** Consiste en substituír un elemento por outro en razón da semellanza entre eles. O termo figurado empregado, chamado vehículo (A), substitúe ao termo real aludido, chamado tenor (B) debido á coincidencia de semas. Coma tal, en Na cara tiña dous carbóns o vehículo carbóns (A) substitúe a ollos (B) a partir da semellanza entre os ollos negros e os carbóns. Cando B non aparece no texto, estamos ante unha metáfora pura; pola contra, se coexisten A e B hai metáfora impura e denomínase imaxe:

O ceo de agosto era un manto corcosido de diamantes e unha festa de luminarias.

X. L. Méndez Ferrín

A metáfora pode estar lexicalizada e pasar a ser de uso corrente (ollo de agulla) e entón chámase catacrese. En cambio, a metáfora que se basea nunha relación subxectiva chámase metáfora visionaria.

•**Sinestesia.** Consiste no cruzamento e fusión de impresións que se perciben por sentidos distintos:

Un silencio de lazo tomou corpo en Lobosandaus.

X. L. Méndez Ferrín

•**Alegoría.** Consiste nun conxunto de metáforas relacionadas entre si que lle dan a un texto un sentido real e outro figurado. As fábulas, por exemplo, son alegorías, posto que cada elemento ten, ademais do seu valor real, un valor metafórico que lle dá ao conxunto un dobre significado: o que o autor realmente di e o que quere dicir.

•**Símbolo.** Consiste en suxerir unha realidade ou un concepto mediante outra cousa. Así, a cruz simboliza o cristianismo, a balanza simboliza a xustiza e unha pomba simboliza a paz. Agora ben, a diferenza do que ocorre na metáfora, a cruz, a balanza e a pomba, á vez de simbolizaren outra cousa, conservan o seu significado orixinal.

3. Versificación

3.1. Características xerais

Outra característica do texto lírico é a súa organización espacial ou construción interna, que vén dada pola distribución do texto en versos e estrofas. Chamamos verso a cada unha das liñas nas que está distribuído un texto poético. Na lectura do texto lírico, faise unha pausa ao final de cada verso.

Esta distribución do texto poético en versos busca acadar ritmo e harmonía. Lembra que a lírica naceu apoiada na música e o seu carácter rítmico se mantén no decurso do tempo.

Os versos dunha composición poética poden ser regulares e irregulares.

- Versos regulares son aqueles que manteñen o mesmo número de sílabas.
- Versos irregulares son aqueles nos que o número de sílabas é desigual.

Exemplo de poema construído con versos regulares:

*Tanto te escondiche, sol,
que a duras penas te vexo;
mais inda un raio che pido,
rei da luz, ¡o derradeiro!,
pra que se rían os montes
e se alegren os penedos.
A. Noriega Varela*

Exemplo de poema construído con versos irregulares:

CANZÓN PRA QUE UN NENO NON DURMA
Ao meu gran amigo Piñeiro
*Non durmas
meu neno pequeno...
Bule, berra, chora.
Teu pai está fóra.
Racha cos pés
esta sábena
de medo.
Non peches os ollos
neno pequeno.*

*O vento zoa,
non peches os ollos.
A morte
rolda por fóra.
Vexo o río mouro
e unha folla morta.
Bule, berra, chora.
Teu pai está fóra.
Luís Pimentel*

3.2. Medidas dos versos

Para contar as sílabas dos versos hai que ter presente que a sílaba poética non é a sílaba gramatical. A sílaba poética ten que ver coa fonética, cos sons.

Segundo isto, para medir as sílabas dos versos hai que ter en conta dous aspectos: o último acento do verso e as licenzas métricas.

Segundo o último acento do verso hai que considerar:

- Se o verso remata en palabra aguda, contarase unha sílaba máis:

*Quixera bañar (5+1) 6
o meu corazón (5+1) 6
no fondo lirismo 6
dun raio de sol (5+1) 6
Luís Amado Carballo*

- Se o verso remata en palabra esdrúxula, contarase unha sílaba menos:

*Nena que nesa fontaña 8
queres encher a túa cántara (9-1) 8
Manuel Curros Enríquez*

- Se o verso remata en palabra grave o número final de sílabas non varía:

*A dos toxos feridores, 8
e das rosas velaíñas, 8
Ramón Cabanillas*

Polo que respecta ás licenzas métricas, son fundamentalmente tres: sinalefa, diérese e sinérese.

- A **sinalefa**: fenómeno que consiste en unir unha palabra rematada en vogal coa seguinte que tamén comeza por vogal, computando así unha soa sílaba métrica. Estas palabras deben estar no mesmo verso:

Miña alma, sen lei, vive salvaxe
Aquilino Iglesia Alvariño

Mi-ñaa/-ma-sen-lei-vi-ve-sal-va-xe
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
(sinalefa)

- A **diérese**: fenómeno que consiste en separar dúas vogais dunha mesma palabra que forman ditongo (unha mesma sílaba), e así obter dúas sílabas métricas:

Campanas de Bastabales 8
cando vos oio tocar (7+1) 8
mórrome de soidades. 8
Rosalía de Castro

- A **sinérese**: fenómeno que consiste en unir dúas vogais que forman hiato nunha palabra (dúas sílabas diferentes), e así obter unha soa sílaba métrica:

ben se adiviña que choras 8
no longo das túas pestanas... 8
Manuel Curros Enríquez

3.3. Clasificación dos versos segundo o número de sílabas

Segundo o número de sílabas os versos poden ser:

- bisílabos (dúas sílabas)
- trisílabos (tres sílabas)
- tetrasílabos (catro sílabas)
- pentasílabos (cinco sílabas)
- hexasílabos (seis sílabas)
- heptasílabos (sete sílabas)
- octosílabos (oito sílabas)

- enneasílabos (nove sílabas)
- decasílabos (dez sílabas)
- hendecasílabos (once sílabas)
- dodecasílabos (doce sílabas)
- etc.

Dentro desta clasificación segundo o número de sílabas, diferenciamos entre versos de arte menor e versos de arte maior:

- Versos de arte menor, son aqueles que teñen oito sílabas ou menos. Representáanse cunha letra minúscula.
- Versos de arte maior, son aqueles que teñen máis de oito sílabas. Representáanse cunha letra maiúscula.

3.4. A rima

A rima é un dos recursos clásicos do xénero lírico que reforza o seu carácter harmónico e musical. Consiste na repetición dos sons finais dos versos a partir da última vogal acentuada.

Nos tempos antigos este recurso servía tamén para fixar na memoria as composicións poéticas que eran cantadas ou declamadas. Na actualidade, cando o achegamento ao texto poético se fai fundamentalmente a través do libro, este recurso non é moi utilizado polos poetas. A rima pode ser de dúas clases: consonante ou asonante.

- Rima consonante ou total, prodúcese cando se repiten todos os sons (vocálicos e consonánticos) a partir da última vogal acentuada:

*¡Galicia! ¡Nai e señora,
sempre garimosa e forte;
preto e lonxe; onte, agora,
mañá...na vida e na morte!*
Ramón Cabanillas

- Rima asonante ou parcial, prodúcese cando soamente se repiten os sons vocálicos a partir da última vogal acentuada:

Cando maxino que es ida
no mesmo sol te me mostras
e eres a estrela que brilla
e eres o vento que zoa
Rosalía de Castro

3.5. A estrofa

Os versos aparecen na composición poética agrupados en unidades superiores chamadas estrofas. Cada estrofa vén caracterizada polo número de versos que a compoñen, o número de sílabas que teñen estes versos e a maneira como riman entre eles.

Segundo o número de versos e a súa estrutura interna, as estrofas clasifícanse do seguinte modo:

Pareado: Estrofa de dous versos que riman entre si. Pode ser de arte maior ou menor. A rima pode ser consonante ou asonante. O seu esquema estrófico é: A,A / a,a/ A,a/ a,A

Exemplo de pareado:

*¡Ai, as garnidas estrelas saudosas A
da frol da chuvíña, das témperas rosas! A
Pura Vázquez*

Terceto: Estrofa de tres versos de arte maior que riman o primeiro co terceiro e o segundo queda solto. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: A, -, A

*Meu corazón, inmensamente triste, 11A
estalóu de ternura, transfundindo 11 -
seu profundo sentir a canto existe. 11A
A. Iglesia Alvariño*

Tercetiña: Estrofa de tres versos de arte menor na que riman o primeiro co terceiro e o segundo queda solto. A rima pode ser consonante ou asonante. O seu esquema estrófico é: a, -, a

*Mes de xaneiro. Vai frío. 8a
Tremen as arbres despidas. 8 -
A lúa chove no río. 8a
A. Iglesia Alvariño*

Cuarteto: Estrofa de catro versos de arte maior na que riman o primeiro co cuarto e o segundo co terceiro. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: A, B, B, A

*Aquil mozo que fun vai no retrato 11A
como afogado morto fuxidío. 11B
Se ollo ese mozo venme un arripío 11B
como se ollase un témero burato. 11A
Antón Tovar*

Serventesio: Estrofa de catro versos de arte maior na que riman o primeiro co terceiro e o segundo co cuarto. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: A, B, A, B

*Mas se todo termina, que sentido 11A
ten producir produto que termine 11B
Que vento nos arrastra no pruído 11A
de cubrir um caminho que non fine? 11B
Ricardo Carvalho Calero*

Redondilla: Estrofa de catro versos de arte menor na que riman o primeiro co cuarto e o segundo co terceiro. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: a, b, b, a

Cóntalle, miña cousiña, 8a
Contiños tristes de fadas 8b
E de reinas encantadas 8b
Nos castros, á ialma miña. 8a
A. Iglesia Alvariño

Cuarteta: Estrofa de catro versos de arte menor na que riman o primeiro co terceiro e o segundo co cuarto. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: a, b, a, b

Non canta na Chá ninguén. 8a
Por eso o meu carro canta. 8b
Canta o seu eixo tan ben 8a
que a señardade me espanta. 8b
Manuel María

Copla: Estrofa de catro versos de arte menor na que riman entre si o segundo co cuarto e quedan soltos o primeiro e o terceiro. A rima é asonante. O seu esquema estrófico é: -, a, -, a

Adiós, ríos; adiós, fontes; 8 -
adiós, regatos pequenos; 8a
adiós, vista dos meus ollos: 8 -
non sei cándos nos veremos. 8a
Rosalía de Castro

Quintilla: Estrofa de cinco versos de arte menor na que riman o primeiro co terceiro e co quinto, e o segundo co cuarto. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: a, b, a, b, a

Adiós, adiós, que me vou, 8a
herbiñas do camposanto 8b
donde meu pai se enterrou, 8a
herbiñas que biquei tanto, 8b
terriña que nos criou. 8a
Rosalía de Castro

Lira: Estrofa de cinco versos na que se combinan hendecasílabos (11 sílabas) e heptasílabos (7 sílabas). Riman o primeiro co terceiro e co quinto e o segundo co cuarto. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: 11A, 11B, 7a, 7b, 11B nos quintetos e 7a, 11B, 7a, 7c, 11B, 11A nos sextetos.

A fronte nos silenzos anunciada 11A
que en flamas coronei i en reiseñores 11B
a boca resgatada 7 a
os ollos feridores 7 b

que eu espertei pra bágoas e solpores 11B
E. Blanco Amor

Desta sorte falando 7a
Xan de Ventraes i o infeliz Matinho 11B
fóronse separando, 7a
e sin decir máis nada 7c
colleron cada cal o seu camiño, 11B
Martinho triste, Xan asubiando 11A
M. Curros Enríquez

Sexteto: Estrofa de seis versos de arte maior na que riman o primeiro co terceiro e co quinto, e o segundo co cuarto e co sexto. A rima é consoante. O seu esquema estrófico é: A, B, A, B, A, B

A sombra revoa máis, cada vez, baixa 12A
coma as anduriñas e morcegos cegos 12B
No lombo dos castros, ó lonxe, unha faixa 12A
de lume. Na rúa sombrisa, dous cegos 12B
a voz da campá que querendosa baixa 12A
e unha vella, en loito, refugando pregos 12B
Manuel Antonio

Sexteta: Estrofa de seis versos de arte menor na que riman o primeiro co terceiro e co quinto, e o segundo co cuarto e co sexto. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: a, b, a, b, a, b

Tamén hei comprar xabrón 8a
e unha cartilla de aceite 8b
mais ¡ai! dou un tropezón 8a
¡Adiós figa, adiós pieite! 8b
¡Dios mío! ¡Que compasión! 8a
¡Adiós adrezo, adiós leite! 8b
Francisco Añón

Copla de pé crebado: Estrofa de seis versos de arte menor na que o primeiro, segundo, cuarto e quinto versos son octosílabos (oito sílabas), e o terceiro e o sexto son tetrasílabos (catro sílabas). A rima é consonante e riman o primeiro co cuarto, o segundo co quinto e o terceiro co sexto. O seu esquema estrófico é: 8a, 8b, 4c, 8a, 8b, 4c

Xornaleiro que aforrache 8a
máis que toda a freguesía, 8b
traballando 4c
que de teu a ter chegache 8a
unha terra regantía, 8b
carro e gando. 4c
M. Curros Enríquez

Oitava real: Estrofa de oito versos de 11 sílabas (hendecasílabos) na que riman o primeiro co terceiro e co quinto, o segundo co cuarto e co sexto; e o sétimo co oitavo. A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: A, B, A, B, A, B, C, C

*Sí, eu cántovo-la vida no pasado; 11A
que outros canten a vida no futuro: 11B
eu dun tesouro sei que está olvidado 11A
e pra sacalo á lus a terra furo. 11B
Si o tempo é sempre o mesmo, i agarrado 11A
vai o presente ó que pasou, seguro, 11B
podía ser, ben na vila ben na aldea, 11C
que útil pra moitos o meu canto sea. 11C
M. Curros Enríquez*

Décima: Estrofa de dez versos octosílabos (8 sílabas). A rima é consonante. O seu esquema estrófico é: a, b, b, a, a, c, c, d, d, c

*Na miña terra, unha moza, 8a
pra coas xentes se levar, 8b
ten que barrer, cociñar, 8b
rezar, fiar e ir á roza. 8a
A folgazana non goza 8a
de sona, nin lado ten; 8c
fóxenlle os homes de ben, 8c
mora en cabaña sin tella 8d
e morre solteira e vella 8d
sin que a encomende ninguén. 8c
M. Curros Enríquez*

O soneto: É unha composición de catorce versos hendecasílabos (11 sílabas) que está formada pola combinación de dous cuartetos e dous tercetos. O seu esquema estrófico é: A,B,B,A A,B,B,A C,D,C D,C,D (Os tercetos poden ofrecer outras variantes).

*Cando esperare é ser onda de río 11A
que corre, e bule, e vai , e pasa e ruxe, 11B
e, de pedriña en pedra, á tentas fuxe 11B
e se desvive, ó cabo, fío a fío. 11A*

*Cando esperare é ser, nun travesío 11A
roda vella que xa come a ferruxe, 11B
sen treitoria nin eixe que a arrempuce, 11B
ó vento, ó sol, á chuva, á neve, ó frío. 11A*

*Cando esperare é ser són de goteira 11C
nunha casa sin lume, desgonzada, 11D
e herbas tristes salindo da fumeira. 11C*

*Cando esperar é ser aira queimada, 11D
ala que se quebrou, terra valeira, 11C
muiño que non moi, auga pasada... 11D*

A. Iglesia Alvaríño

O romance: Estrofa formada por un número variable de versos octosílabos (oito sílabas) na que riman entre si os versos pares e quedan soltos os impares. A rima é asonante. O seu esquema estrófico é: -, a, -, a, -, a, ...

*Deste val no medio e medio 8 -
entre edras e musgo envoltas, 8a
ergue as torres un castelo, 8 -
feito alá n'eras remotas 8a
de pedra de sillería, 8 -
cáseque co tempo roxa. 8a
Como este antigo edificio 8 -
outro non hai, según contas, 8a
pois diz que foi levantado 8 -
por unha princesa moura 8a
desde da posta do sol 8 -
hastra a saída da aurora; 8a
(...)*

M. Curros Enríquez

A silva: Estrofa formada por un número indeterminado de versos heptasílabos (de sete sílabas) e hendecasílabos (de once sílabas). A rima é consonante. Non teñen un esquema estrófico fixo e mesmo poden quedar versos soltos.

*Anque me apoupen, anque 7a
a porta se me atranque, 7a
teño de entrar na irexa do convento. 11B
¡Que estou escomulgado! Millor, ea. 11C
Quen hoxe non o estea 7c
non merece da pátreas acatamento. 11B
M. Curros Enríquez*

Na poesía actual a maioría das composicións poéticas están escritas utilizando versos libres, que son versos que carecen de rima, tampouco teñen medida e non forman estrofa. O uso destes versos supón unha ruptura coas formas métricas tradicionais.

*FAR BLUES
Naquela cidade
onde unha rapaza escribía un diario secreto
na noite
mentres o soño desvalido semellaba finxir
silencios compartidos
nesa vella cidade do norte
o primeiro poema de amor fluuaba
coma un blues nostálgico
na noite.
(...)
Luz Pozo Garza*

